

AFYON /SANDIKLI TORBA DOKUMALARI¹

*Mehmet Ali EROĞLU**

Özet

Bu çalışmada Afyon ili Sandıklı ilçesi torba dokumaları desen, kompozisyon, renk ve malzeme itibariyle incelenmiştir. Konuyla ilgili olarak belirli tarihlerde Sandıklı ilçesine gidilerek dokuma örneklerine ulaşılmış, kaynak kişilerle görüşülerek tespit edilen bulgular çalışmanın çeşitli bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Araştırma kapsamında 25 civarında torba dokuma örneğine rastlanmış olup, örneklerden 15 tanesi teknik olarak incelenerek bu çalışmaya dahil edilmiştir.

Kaynak kişilerin verdiği bilgilere göre genellikle yörede azık torbası diye tabir edilen dokuma örnekleri 30-35 yıllık olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Dokumalarda kıl malzemeye rastlanmamış olup tespit edilen örneklerde malzeme olarak yün ve pamuk malzeme kullanımı dikkat çeker. Kare formundaki torba dokumalarında dokuma tekniği olarak cicim, zili ve sumak dokuma teknikleri kullanılmıştır. Torba dokumalarında geometrik bezeme kullanımı ve sarı, kırmızı, kahverengi krem, mavi turuncu renklerin yaygın olarak kullanıldığı gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sandıklı, Dokuma, Torba, Motif, Yörük, Azık

¹ Bu makale 15-18 Kasım 2012 tarihleri arasında Antalya’da düzenlenen I. Uluslararası Yöresel Ürünler Sempozyumu’nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

*Mehmet Ali Eroğlu, Yrd.Doç., Akdeniz Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü

GİRİŞ

Toplumların sosyal ve kültürel yapısını en iyi yansıtan o topluluklar hakkında en iyi bilgiyi veren ürünlerin başında el sanatları ürünleri gelmektedir. Bu el sanatları ürünlerinin başında el dokumaları gelmektedir. El sanatları ürünleri o toplumun gelenekleri, görenekleri, sosyal ve ekonomik yapısı, nasıl bir coğrafyada yaşadıkları anlaşılmaktadır. Anadolu kadını dokumalarında kendine özgü zevkini ve duygularını katarak günlük yaşamda ihtiyacı olan çuvalını, heybesini, çulunu, kilimini, halısını, azık torbasını dokuyarak küçük çaplı üretimler yapmıştır. Birbirinden güzel renk ve desenlerden oluşturduğu dokumalar günümüzde üretilmeyen yok olmuş durumda olan sanat ürünleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Fakat yaşam şartlarının değişmesi, teknolojik gelişmeler ve hızlı tüketiminin olumsuz etkilerinden el dokumacılığı olumsuz etkilenmiştir. Günümüzde bunun sonucu olarak çok az üretilen düz dokumalarda eski geleneksel malzemeler, desen ve kompozisyon özellikleri kaybolmuş durumdadır.

Yörede, düz dokumaların eski önemini kaybetmesi ve günümüzde az üretilmesi yöre insanının elinde olan dokuma örneklerini antikacılara satarak elden çıkarması ve bunun yerine makine halılarını ve benzeri ürünleri tercih etmeleri, dokuma ürünlerinin kısa sürede kullanıma bağlı olarak eskimesi ve yeni kuşakların dokuma sanatına ilgisizliği dokumacılığın kaybolması açısından önemli bir sorundur. İncelenen dokuma örneklerinin büyük bölümünde hammadde pamuk-yün malzeme kullanımı dikkat çeker. Bu özellik yörede küçükbaş hayvancılık olarak koyun beslemenin yaygın olması ilçenin coğrafi şartlarının keçi beslemeye müsait olması gibi sebeplerle açılanmaktadır. Yine tespiti yapılan dokuma örneklerinin desen, renk ve kompozisyon özelliklerine bakıldığı zaman komşu ilçelerden Dinar, Hocalar, Yavaşlar, kısmen de olsa Dazkırı ve Bayat civarında yapılan dokuma örneklerinden etkilendiği görülmektedir. Torba dokumalarında kullanılan birçok desen ve motif Anadolu'nun birçok yerleşim yerindeki örneklerle benzerlikler göstermektedir. Birçok yörede karşılaştığımız motif örneklerinin yöre insanının farklı isimlerle kullanımı bu dokuma örneklerinde de karşımıza çıkmaktadır. Bu sebeptendir ki yöreye has bir bulgunun tespiti yapılamamıştır. Yapılan araştırma kapsamında Sandıklı ilçesi merkez üzere Kusura, Gökçealan, Ballık, Menteş, Örenkaya köy ve beldelerine gidilmiş ve konuya ilişkin 30 kişiyle karşılıklı konuşma tekniği ve video kayıtları yapılmıştır. Mayıs 2011 itibariyle Sandıklı ve civar köylerine gidilerek yöredeki dokumacılık faaliyetlerine ilişkin tespitler yapılmıştır. 2012 Nisan, Temmuz, Ağustos aylarında tekrar bu bölgelere gidilerek daha kapsamlı

araştırmalar yapılmıştır.

Araştırmanın Amacı: Sandıklı ilçesi ve köylerinde önemli bir yere sahip olan düz dokumalar hakkında bilgi vermek çalışmanın en önemli amacıdır. Yörede özellikle Yörük yaşantısında yer alan düz dokumalardan olan çuval, heybe ve Torba örneklerin, kaynak kişilerden alınan bilgiler doğrultusunda teknik, desen, renk ve malzeme özelliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Kaybolmaya yüz tutmuş dokuma örnekleri ve Anadolu göçebe yaşantısının vazgeçilmezlerinden olan çuval, heybe ve Torba örneklerin tespitinin yapılarak belgelenmesi düşünülmektedir. Yapılan bu araştırmada dokuma örneklerinin belgelenmesi, gelişim süreci içerisinde değişim çizgisinin saptanması, kompozisyon şemalarının çıkarılarak gruplandırılması ve bu dokuma örneklerinin motif kompozisyon özellikleri açısından ikonografik olarak incelenerek belgelenmesi amaçlanmaktadır.

Düz dokumaların geçmiş dönemde yöre insanının yaşantısında hangi alanlarda kullanıldığı belgelenmeye çalışılmıştır. Ulaşılan dokumaların özellikleri belirlenerek yöresel isimleri tespit edilmiştir. Desenlerin ve desen kompozisyonlarının yöresel isimleri belirlenmiştir. Teknik, desen ve kullanım alanı olarak diğer yörelerle benzerlik ve farkları karşılaştırılması hedeflenmiştir.

Araştırmanın Sınırlandırılması: Araştırma konu olan “Torba Dokumaları (Azık Torbası)” Afyon İli Sandıklı İlçesi ve Köyleri ile sınırlandırılmıştır.

Araştırma Yöntemi: Araştırmada yöntem olarak kaynaklar incelenip literatür taraması ve kaynak kişilerle karşılıklı görüşme tekniği uygulanmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen bilgiler konusu üç ana başlıkta ayrıntılı olarak incelenmiştir.

1-SANDIKLI İLÇESİ HAKKINDA BİLGİ

Sandıklı ilçesi Anadolu'nun bilinen en eski yerleşim yerlerinden birisidir. Sandıklının ilk kuruluşunun hangi tarihler olduğu hakkında kesin bilgiler bulunmamaktadır. Fakat çeşitli dönemlerde yapılan araştırmalarla ilçenin tarihinin çok eskilere dayandığına dair tespitler elde edilmiştir.

Sandıklı'nın bilinen en eski tarihi bakır, tunç ve demir devri dönemlerine kadar gitmektedir. Bakır çağında M.Ö.2700-2000 yıllarında Sandıklı'ya 13 km. mesafede bulunan Kusura Kasabasında başşehri Kusura olan Etiler (Hitit) İmparatorluğunun mayası olan Kussar (Kursora) Krallığı hüküm sürmüştür. İngiltere Oxford Üniversitesi adına arkeolog Dr. Winifred Lamb tarafından 1935, 1936 ve 1937 yıllarında Kusura'da yapılan kazılarda, halen Afyon Arkeoloji Müzesinde sergilenen üç ayrı döneme Kalkolitik, Bakır Çağı ve Eti Çağlarına ait buluntular elde edilmiştir.²

Sandıklı ilçesinde Hititliler den sonra friglerinde bu bölgede devlet kurduğuna dair tespitler yer almaktadır.

1980 yılında Prof.Dr. W.M. Ramsey tarafından yazılmış olan " Küçük Asya'nın Tarihsel Coğrafyası " isimli kitap da; Frigya arazisi içerisinde 5 büyük şehrin olduğu ve bu şehirlerde merkezlerinde sikkeler basıldığından bahsedilmektedir. Bu bilgi ilçenin tarihinin çok eskilere dayandığına dair önemli belgeler arasındadır.

Sandıklı, Türkiye tarihinde adına ilk defa altın basılan bir kazadır (İstanbul dışında adına altın basılmış bir yer de yoktur). Bu altınların Sultan II. Mahmut döneminde (1808 yılında) basıldığı, "Osmanlı Altınları" adlı kitapta belirtilmektedir.³

İlçenin coğrafi konumu itibariyle Anadolu'da bir kavşak noktası konumunda olması itibariyle adeta bir geçiş ve konaklama bölgesi konumundadır. Bu ve benzeri sebepler ilçenin dokuma kültürüne de yansımıştır. Komşu ilçeler olan Dazkırı, Bayat geçmiş dönemlerde ve günümüzde birer dokuma merkezi konumundadır. Sandıklı dokumalarının bu yerlerden etkilendiği görülmüştür. Sandıklı dokumalarında yöreye has bir bulgu tespit edilememiştir. Yöreye has bir dokuma karakterinin tespit edilememesi yörede dokumacılık faaliyetinin az olduğu anlamına gelmez. Özellikle dağ köyleri diye tabir edilen bazı köylerde birbirinden güzel Çuval, heybe, Torba, yastık, cicim ve zili dokuma örneklerine rastlanılmıştır.

² <http://www.sandikli.com/haber/12/sandikli-tarihi.html>

³ A.g.e

2-SANDIKLI'DA DOKUMACILIK VE TORBA DOKUMALARI

Sandıklı en eski yerleşim yerlerinden birisi olmasına rağmen göçebe kültür ve bunun etkisi içinde kalan dokumacılık yüzyıllarca süre gelen bir uğraş konumundadır.

Sandıklı ilçesinin Dodurga, Kınık, Karkın, Menteş köyleri, Hocalar ilçesinin Çepni Köyü, Kızılören ilçesinin Derbent köyü ,Sultandağı İlçesinin Çukurcak, Karapınar, Üçkuyu köyleri Yörük ve Türkmen köyleridir .⁴

Tüm bu sebeplerden dolayı Dodurga, Kınık, Karkın, Menteş Yörük ve Türkmen köylerinin ilçe dokuma kültürü oldukça fazladır. Yörüklerden söz edince Adana, Mersin, Antalya illeri ve Toros yaylası aklımıza gelir. Oysa Afyonkarahisar coğrafyasını özenle incerseniz, Yörüklerin bu yörede de yoğun olarak iskan edildiğini görürsünüz. Özellikle Emirdağ, Bayat, Bolvadin, Sultandağ ilçelerinin köyleri, Şuhut ilçesinin Karaadilli beldesi çevresindeki köyleri, Dinar ilçesinin Çölovası'nda yer alan köyleri, Yörüklerin yerleşmeleriyle kurulmuşlardır.⁵

Afyon'un Bolvadin, ay, Dinar, Dazkırı, İshaklı, Sandıklı ilçeleri Sarıkeçili aşiretinin günümüzde yoğun yaşadığı yerleşim yerlerindedir.

Türkiye'nin en eski ilçelerinden birisi olan Sandıklı da dokumacılık eski önemlerde çok faal durumdayken günümüzde bu faaliyet yok denecek kadar azalmıştır. Dağlık köylerde özellikle günümüzde cicim ve zili dokumacılığı devam etmektedir. Kırsal kesimde ve köylerde heybe ve torba kullanımı devam etmektedir. Özellikle azık torbası diye tabir edilen çobanların sürü otlatmaya giderken yemeklerini(azıklarını) koydukları torba dokumaları günümüzde kısmen de olsa kullanımdadır. Torba dokuma üretimi yörede günümüz zevk ve modasına uyarlanarak orlon ve diğer ipliklerden oluşturulan dekoratif çanta ve süs eşyası olarak dokunduğu gözlenmektedir. Torba dokumaları kullanım amacına göre farklı isimlerle anılmaktadır. Çobanların kullandığı azık torbaları, genç kızların kullandığı torba çantalar, evlerde ve çadır içlerinde tuz torbaları gibi çeşitlendirmeleri vardır. Farklı kaynaklarda çeşitli torba tanımlarına rastlanmış olsa da gerek işlevsel olarak gerekse tanım olarak benzerlikler görülmektedir.

⁴ Musa, Seyirci;Batı Akdeniz Bölgesi Yörükleri Musa Seyirci Der Yayınları s.86

⁵ Musa, Seyirci;Batı Akdeniz Bölgesi Yörükleri Musa Seyirci Der Yayınları s.83

Torba: İçerisinde yiyecek taşımak, ev süslemesinde kullanmak üzere dokunur. Genellikle koyun veya sığır güden çobanlar veya kısa yolculuğa çıkanlar azıklarını koymak için torba taşırlar. Evlerde ise, saçak altı, yan yana dizilmiş torbalarla süslenir. Torba, bir çeyiz eşyasıdır. Bu nedenle, özellikle yeni evlilerin odalarında mutlaka torba bulunur.⁶

Yine torba dokumasıyla ilgili Bekir Deniz'in bir başka tanımlaması şu şekildedir. **Torba:** İçerisinde azık(yiyecek) koymak veya odaları süslemek için kullanılıyordu. Genellikle yünden dokunuyordu ve 35x35, 35x40 cm boyutlarındaydı. Genellikle kulpludur. Kulpları topuk örük denilen, örme tekniğiyle yapılmaktaydı. Farklı desenlerle süslenmekteydi. En çok tanınanı çetin ceviz torba adıyla anılan tiplerdir.⁷

3-TORBA DOKUMALARININ DESEN RENK VE KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

3.1.Torba Dokumalarının Desen-Motif Özellikleri

Torba örneklerinde ağırlıklı olarak literatürde adı geçen göz, pıtrak, koç boynuzu, ergice, kaz ayağı, küpe, bereket motifinin kullanıldığı gözlenmiştir. Fakat alan araştırması sırasında kaynak kişiler bu motifleri yöresel ifadelerle adlandırmaktadırlar.

Kaynaklarda göz motifi diye bilinen motife baklavalı, dört göz, öküzgözü, bülüç gözü⁸, gibi yöresel ad kullanımı dikkat çeker. Yine pıtrak olarak adlandırılan motife, yörede pütürlü, dikenli, ve puturak adı verilmiştir. Yukarıda ismi geçen bazı motiflere ise koç başı, eli böyründe, damalı pıtrak, çarpılı pıtrak, kenarı dişli, çentikli diye tabir edilen motiflere rastlanmıştır.⁹

Desen motif isimlerini kaynak kişiler annelerinden ve başka dokuyuculardan öğrendiklerini belirtmişlerdir.

⁶ Bekir, Deniz; Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yaygıları, Atatürk Kültür Merkezi Baskınlığı Yayınları s.77

⁷ Bekir, Deniz; 20. Yüzyılda Antalya Sempozyumu Bildirileri, Cilt II, Atatürk ilkeleri ve İnkılap Tarihi Araştırma-Uygulama Merkezi s.478

⁸ Bülüç gözü: Yörede tavuklara bülüç adı verilmektedir

⁹ Fatma Koçpınar ve Asiye Koçpınar ile 20 temmuz 2012 tarihli sözlü görüşme

3.2.Torba Dokumalarının Renk Özellikleri

Torba örneklerinde krem, kahverengi (yünün kendi rengi)kırmızı, sarı, turuncu, mavi, yeşil, bazı örneklerde ise mor renk kullanımı tespit edilmiştir. Son dönem dokuma örneklerinde ise pamuk ve yün ipler yerine orlon vb. iplikleri de kullanıldığı gözlenmektedir. Renk elde etme olarak ipleri çok eski zamanlarda annelerinin kendilerinin boyadığını fakat günümüzde hazır ipliklere ve boyanmış olarak kendilerine ulaştırılan iplikleri dokumalarda kullandıklarını ifade etmişlerdir.

İncelenen örneklerde kök boyaya rastlanılmamış olup tamamen köye getirilen ve daha önceden boyanmış iplikleri kullandıklarını ve renk seçiminde herhangi bir kritere bakılmadığı kendi zevk ve beğenilerine göre seçim yaptıkları bilgisini aktarmışlardır.¹⁰

3.3.Torba Dokumalarının Kompozisyon Özellikleri

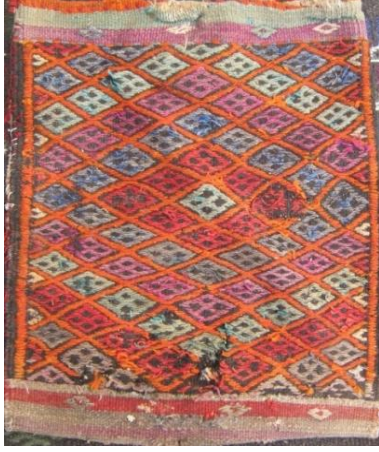
İncelenen örneklerinin Kompozisyon özelliklerine bakıldığında geometrik süslemelere dikkat çekmektedir. Birçok örnekte ortada büyük baklava dilimini andıran geometrik süsleme ve bu nu takip eden küçük dikey kare formulu kompozisyon düzeni dikkat çekmektedir. Torbaların alt ve üst kısımlarında yatay bantlar, sığır sidiği motifleri torba dokumalarının da sıklıkla gözlenmektedir. Torbalar azık torbası, tuz torbası, çanta, daha küçük ebatta olan ve içine kaşık konularına da kaşık torbası olarak isimler verilmiştir.

Torba dokumalarında belli bir ebat yoktur. Dokuyucu bu ebadı kendi zevkine ve elindeki ipliklerin miktarına göre belirlemektedir. Genellikle kara formatında 40x40, 40x50 ve biraz daha büyük ebatta olanları da vardır.¹¹

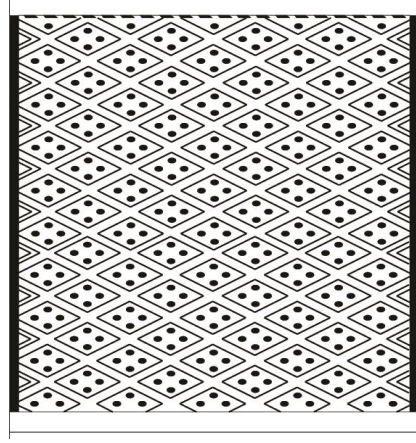
Günümüzde satış amaçlı dokunan çanta torbalarının ölçüleri azık torbalarına oranla daha küçük dokunmuşlardır. Bu torba dokumalarında desen, renk ve malzeme özellikleri tamamen dokucu beğenisine bırakılmıştır.

¹⁰ Neslihan Eroğlu ile yapılan sözlü görüşme

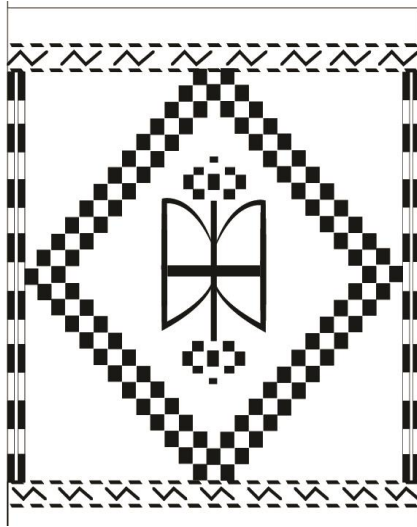
¹¹ Neslihan Akpınar ile 20 temmuz 2012 tarihli sözlü görüşme

Örnek No:1

Çizim No:1

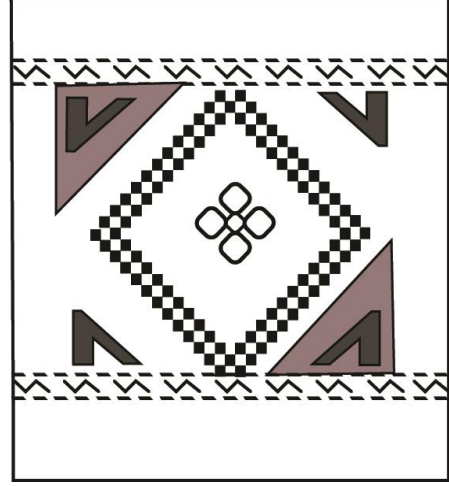
Örnek No:2

Çizim No:2

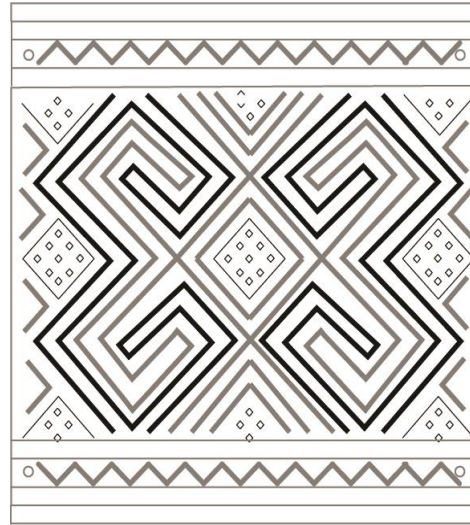
Örnek No:3

Çizim No:3

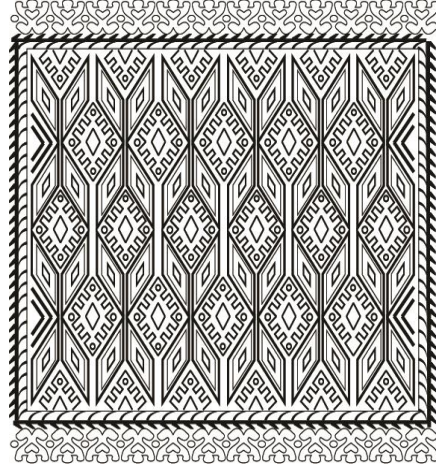
Örnek No:4

Çizim No:4

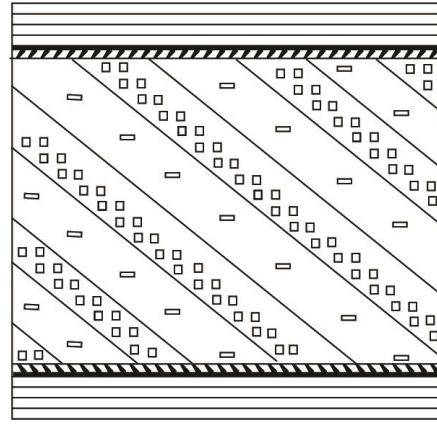
Örnek No:5

Çizim No:5

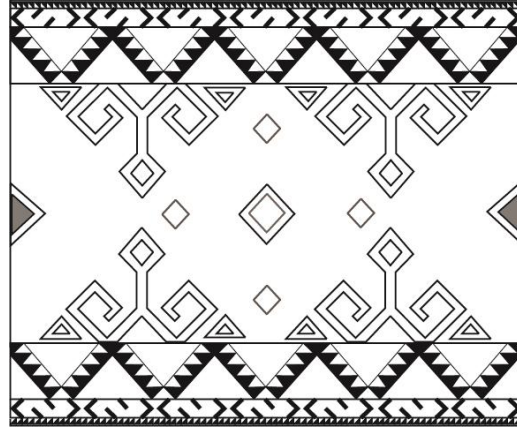
Örnek No:6

Çizim No:6

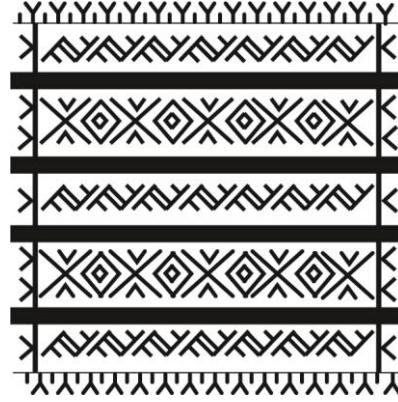
Örnek No:7

Çizim No:7

Örnek No:8

Çizim No:8

Örnek No:9-10

Örnek No:11-12

Örnek No:12-13

Tablo 1 Değerlendirme Tablosu

	En	Boy	Kullanılan hammadde				Uygulanan Dokuma Tekniği			Ara Atkı Sıklığı	Desen atkı Sıklığı	Kullanılan Renkler
			Kıl	Yün	Pamuk	Diğer	Kilim	Cicim	Zili			
1	50	50	x	x				x		1	2	Kırmızı Mavi Pembe
2	50	40		x	x				x	1	2	Yeşil Kırmızı Kahverengi
3	38	45		x	x				x	1	2	Kırmızı Yeşil Mavi Krem
4	45	45			x	x		x		1	2	Mavi Siyah Beyaz
5	40	35		x	x		x	x		0	2	Kırmızı Sarı Siyah Krem
6	40	40			x	x			x	1	2	Siyah Beyaz Kırmızı
7	43	35		x	x		x			1	2	Siyah Beyaz Kırmızı
8	52	51			x	x		x		1	2	Krem Sarı Kırmızı mavi
9	55	50		x	x		x			1	2	Kırmızı Mavi Kahverengi
10	40	35			x	x	x			1	2	Mavi Mor Siyah
11	53	55		x	x			x		1	2	Kırmızı Mavi Yeşil Turuncu
12	40	35		x	x	x	x			1	2	Kırmızı Siyah Yeşil
13	53	50		x	x		x			1	2	Kırmızı Krem kahverengi
14	60	60		x	x	x	x			1	2	Krem Kahverengi Kırmızı Sarı
15	50	45			x	x			x	1	2	Kırmızı Yeşil Mavi

SONUÇ

Köklü bir geçmişi olan ve birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Anadolu topraklarında birçok sanat ürünleri varlığını yüzyıllarca sürdürmüştür. Varlığı yüz yılları bulan dokuma örnekleri Anadolu insanının günlük yaşamında vazgeçilmez unsurların başında gelmektedir. Orta Asya'dan günümüze uzanan dokuma kültürü günümüzde eski önemini kaybetmek üzeredir.

Değişen ve gelişen teknolojiye bağlı olarak Anadolu'daki birçok yerleşim yerinde olduğu gibi Sandıklı ilçesinde yaşam biçiminde de değişiklikler meydana gelmesi sebebiyle düz dokumalar başta olmak üzere Torba üretimi eski önemini kaybetmek üzeredir.

Hızlı gelişen teknolojik değişiklikler ve insanların yaşam şekillerindeki değişmelere bağlı olarak geleneksel anlamdaki torba kullanımına olan ihtiyaç yerleşik yaşama geçiş, hayvancılığın azalması, fabrikasyon ürünlerin kullanımının yaygınlaşması ve torba dokumalarının yerini alan diğer ürünlerin kolay temin edilme gibi sebeplerden dolayı dokuma kültürü yörede yok olmak üzeredir. Teknolojik gelişmeler bir yandan hayatımızı kolaylaştırırken diğer yandan kültürel erozyona sebep olmaktadır. Bu değişimin başında kullanımı Yörükler tarafından yaygın olan çuval, heybe, torba dokumaların malzeme yönü itibarıyla çabuk yıpranabilir olması ve Yörüklerin yerleşik hayata geçmesi etkili olmuştur.

Toplum olarak elbette teknolojik gelişmelere uzak kalmamalıyız. Fakat teknolojik gelişmelerin yaşam şeklimize müdahale etmesine, kültürümüzün önemli bir parçası olan dokumalarımızın da yok olmasına karşı bir tutum içerisinde girilmek durumundadır. Milletleri millet yapan geçmişten taşıyabildikleri değerleridir. Bunun için geleneksel dokuma kültürümüzün doğru bir şekilde araştırılması, incelenmesi, korunması ve gelecek kuşaklara aktarılmasında araştırmacı ve akademisyenlere büyük görevler düşmektedir.

Geleneksel Kültürümüzün bir parçası olan dokumalar; özüne uygun olarak, kültürel, sosyal ve ekonomik yönlerden yeniden gündeme getirilmelidir. Bu durum ancak kültürünü tanıyan, ona sahip çıkan, milli ve manevi değerlerinden uzaklaşmayan bireylerle sağlanabilecektir. Sarı keçili Yörük gruplarının yerleşim alanlarından biri olan sandıklıda diğer dokuma ürünlerinde olduğu gibi torba dokumaları da yok olmak üzeredir. Torba

dokumalarında komşu ilçelerin etkisi azımsanmayacak ölçüdedir. Torba dokumaları için ayrı bir çözgü çözülmeyip genelde başlanmış bir dokuma bitiminde kalan çözgüleri ve iplikleri değerlendirmek için torba üretimi yapılmıştır. Yöreye ait desen renk motif kompozisyon karakteristiğine rastlanılmamış olup Anadolu'nun birçok yerinde rastladığımız dokuma tarz ve anlayışını Sandıklı torba dokumalarında da görmek mümkündür.

KAYNAKÇA

- Anatolian Kilims I, Duman Ofset Ltd., Ankara, 1995. "T.C. Kültür Bakanlığı Döner Sermaye İşletmeleri Merkez Müdürlüğü"
- ATLIHAN, Şerife; "Batı Anadolu'da Yaşayan Yörüklerde Heybe ve Torba Dokumalar", Erdem (Halı Özel Sayısı I), Cilt: 10, Sayı: 28, Ankara, Ekim 1999. "Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi"
- DENİZ Bekir,;Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yaygıları, Atatürk Kültür Merkezi Baskınlığı Yayınları s.77
- DENİZ Bekir; 20. Yüzyılda Antalya Sempozyumu Bildirileri, Cilt II, Atatürk ilkeleri ve İnkılap Tarihi Araştırma-Uygulama Merkezi s.478
- GENÇ, Mustafa;"Mut Yöresi Atkı Yüzlü Düz Dokuma Yaygıları",2.Ulusal Türk El Dokumalarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri (12-13 Mayıs 1999 Konya), Konya, 1999. "Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi El Sanatları Eğitimi Bölümü"SEYİRCİ, Musa;"Batı Akdeniz Bölgesi Yörükleri Musa Seyirci Der Yayınları s. 83-86
- SEYİRCİ,Musa;"YörüklerdeAzıkTorbaları",HürsesGazetesi(26Ağustos1988),Sayı:986398 3, Antalya, 1988.V
- SEYİRCİ, Musa;"YörüklerdeAzıkTorbaları",İçelKültürü,Yıl:2,Sayı:6,Eylül 1988.
- SEYİRCİ, Musa; "Afyonkarahisar Yörükleri", Kültür ve Sanat (Afyonkarahisar Özel Sayısı), Sayı: 21, Mart 1994.
- EROĞLU, M. Ali, ATIŞ, Didem; "İvrindi Çevresinde Çuval Dokumaları", International Symposium on Kazdağlar (Mount Ida) and Edremit (Uluslararası Kazdağları ve Edremit Sempozyumu), (2011, Balıkesir – Edremit), Edremit Belediyesi Kültür Yayınları, İzmir, 2011, s.60.

KAYNAK KİŞİLER

Adı Soyadı : Fatma Koçpınar
Doğum Yeri-Yılı : 65 Yaşında
Cinsiyeti : Bayan
Öğrenim Durumu: İlkokul mezunu
Mesleği : Çiftçi
Görüşmenin Yapıldığı Tarih: 08.07.2012

Adı Soyadı : Neslihan Akpınar
Doğum Yeri-Yılı : 64 Yaşında
Cinsiyeti : Bayan
Öğrenim Durumu: İlkokul mezunu
Mesleği : Çiftçi
Görüşmenin Yapıldığı Tarih: 08.07.2012

Adı Soyadı : Asiye Koçpınar
Doğum Yeri-Yılı : 52 Yaşında
Cinsiyeti : Bayan
Öğrenim Durumu: İlkokul mezunu
Mesleği : Çiftçi
Görüşmenin Yapıldığı Tarih: 08.07.2012

Adı Soyadı : Neslihan Eroğlu
Doğum Yeri-Yılı : 61 Yaşında
Cinsiyeti : Bayan
Öğrenim Durumu: İlkokul mezunu
Mesleği : Çiftçi
Görüşmenin Yapıldığı Tarih: 08.07.2012

Adı Soyadı : Fahriye Öztaş
Doğum Yeri-Yılı : 55 Yaşında
Cinsiyeti : Bayan
Öğrenim Durumu: İlkokul mezunu
Mesleği : Çiftçi